

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Paleográfia

Egyetemi tanév 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Paleográfia	A tantárgy kódja	LLM5028
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus		
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus		
2.4. Tanulmányi év	III.	2.5. Félév	I.
2.6. Értékelés módja	K	2.7. Tantárgy típusa	V

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszám)

3.1. Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	2
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					15
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					10
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					10
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					5
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórárszáma	42
3.8. A félév összórárszáma	98
3.9. Kreditszám	4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	
4.2. Kompetenciabeli	

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	számítógép, vetítő szükséges, fénymásolatok

6.1. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai/kulcs-kompetenciák	C1-3. A paleográfiai alapfogalmak és terminusok megértése és szakszerű használata és alkalmazása C1.5 Szóbeli/írásbeli szöveg kidolgozása paleográfiai témák mentén
Transzverzális kompetenciák	CT1 Az elemzőkészség és a kritikai gondolkodásmód fejlesztése.

6.2. Tanulási eredmények

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Ismeretek	A hallgató ismeri a régi szövegek sajátosságait, a régi szövegek olvasásának, átírásának, esetleges kiadásra való előkészítésének a lépéseit, módszereit
Képességek	A hallgató képes régi szövegeket olvasni.
Felelősség és önállóság	A hallgató képes önállóan dolgozni könyvtárban, levéltárban, otthon régi szövegekkel.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A hallgatók általános képet kapnak a kultúra, civilizáció, könyvtártörténet, írásfejlődés, nyomdászat történetéből
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A paleográfia tantárgy célja a hallgatók megismertetése a régi szövegek sajátosságaival, a régi szövegek olvasásának, átírásának, esetleges kiadásra előkészítésének megtanítása. Ugyanakkor a tantárgy a művelődéstörténeti ismeretek bővítését is szolgálja (könyvtártörténet, írásfejlődés, a nyomdászat története). A szemináriumok célja az előadásokon elsajátított elméleti tudás gyakorlatba ültetése, továbbá a hallgatók művelődéstörténeti tudásának bővítése (pl. rovásírás, régi mértékegységek stb.)

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. A paleográfia mint segédtudomány. Paleográfiai fogalmak bevezetése.	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
2. Az íróanyagok, írószerek és írástechnika	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

3. Az írás története – általános felvezető	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
4. A latin írás története – a kezdetektől a karoling írásig	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
5. A latin írás története – a gótikus írásmód	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
6. A latin írás története – a humanista írástól napjainkig	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
7. Írásemlékek 1	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
8. Írásemlékek 2	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
9. A Kolozsvári Református Kollégium könyvtára	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
10. Az írás, olvasás, könyv és levéltár – 1	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
11. Az írás, olvasás, könyv és levéltár – 2	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
12. Könyvtárak, levéltárak Erdélyben és Magyarországon	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
13. Kereskedelem, könyvtár, levéltárak – 1	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
14. Kereskedelem, könyvtár, levéltárak – 2	Frontális előadás Power Point bemutatóval és interaktív tevékenységek	
Könyvészet *** <i>A latin paleográfia szempontjainak és kutatási módszereinek fejlődése.</i> www.mek.oszk.hu Barbier, Frédéric: <i>A könyv története.</i> Osiris Kiadó, Bp., 2006. Funke, Fritz: <i>Könyvismeret.</i> Osiris Kiadó, Bp., 2005. Gyurgyák János: <i>Szerkesztők és szerzők kézikönyve.</i> Osiris Kézikönyvek, Osiris Kiadó, Bp., 1997. Hargittay Emil(szerk.): <i>Bevezetés a régi magyarországi irodalom filológiájába.</i> Universitas Könyvkiadó, Bp., 2003. (23–74; 326–340; 355–367; 380–381; 402–409; 412–415; 422–426. o.) Houston, L. A.: <i>Literacy in Early Modern Europe. Culture and Education 1500–1800.</i> London, Longman, 1988.		

Jakó Zsigmond: *Írás, könyv, értelmiség*. Kriterion Könyvkiadó, 1978.
Jakó Zsigmond – Radu Manolescu: *A latin írás története*. 1987 (pdf-ben)
Kállai István: *A magyar hivatali írásbeliség 1181–1981*. Budapest, 1984.
Kéki Béla: *Az írás története. A kezdetektől a nyomdabetűig*. Vince Kiadó, Bp., 2001.
Keszeg Vilmos: *Alfabetizáció, írásszokások, populáris írásbeliség*. KJNT – BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Tanszék, Kolozsvár, 2008.
Mezey László: *Paleográfia. A latin írás története*. Bp., 1964.
Réfi Oszló Magdolna: *Íratfajták, íratípusok*. Bp., 1988, Levéltári Módszertani Füzetek 6.
Tarnai Andor: *A magyar nyelvet írni kezdik*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1984.
Varjas Béla: *Paleográfiai útmutató a 15–17. századi magyar nyelvű kéziratok olvasásához*. Bp., 1982.

8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az írás fontossága: a beszélt és az írott nyelv „szembenállása” – okt.26	Hallgatói kiselőadás	
2. A magyar rovásírás – nov.23	Hallgatói kiselőadás	
3. Szövegátírási gyakorlat – nov.9	Egyéni munka	
4. Szövegátírási gyakorlat – nov.16	Egyéni munka	
5. Régi mértékegységek és rövidítések	Hallgatói kiselőadás	
6. Szövegátírási gyakorlat	Egyéni munka	
7. Szövegátírási gyakorlat	Egyéni munka	
8. Könyvtárlátogatás: Kolozsvári Egyetemi Könyvtár – dec.7	terepmunka	
9. Könyvtárlátogatás: Kolozsvári Református Kollégium Könyvtára – dec. 14	Terepmunka	
10. Könyvtárlátogatás: Kolozsvári Unitárius Könyvtár – jan. 18	Terepmunka	
11. Könyvtárlátogatás: Erdélyi Múzeum-Egyesület Könyvtára	Terepmunka	
12. Levéltári gyakorlat	Terepmunka	
13. Levéltári gyakorlat	Terepmunka	
14. Levéltári gyakorlat	Terepmunka	

Könyvészet

Bogdán István: *Régi magyar mértékek*. Gondolat Zsebkönyvek, Gondolat Kiadó, Bp., 1987.
Jean, George: *Az írás, az emberiség emlékezte*. Park Kiadó, Bp., 1991.
Nyíri Kristóf és Szécsi Gábor (szerk.): *Szóbeliség és írásbeliség. A kommunikációs technológiák története Homérosztól Heideggerig*. Áron Kiadó, Bp., 1998.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	1. Terminusok szakszerű használata	Szóbeli kollokvium (az előadások anyagából)	50%
	2. Szakirodalmi ismeret		
	3. Az ismeretek megfelelő alkalmazása		
	4. Régi szövegek átírása, egymás átírásainak ellenőrzése		
10.5 Szeminárium / Labor	Kiselőadás megtartása, szövegátírási gyakorlat	Kiselőadás, átírt szöveg	50%
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
Kollokvium: az átmenő (5-ös) jegy elérése Szeminárium: 5-ös átlag elérése a szemináriumi tevékenységre Minimum 10 szemináriumon való részvétel			

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

								

Kitöltés időpontja:
2025.01.22.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:
2025.01.30.

Intézetigazgató:

A dékáni jóváhagyás időpontja
A felelős dékán neve és aláírása